İrca Akidesi ve Türkiye Müslümanlarına Etkisi

Tarık Ebu Abdullah

15 Eki, 2017

https://ilimvecihat.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Bugün Türkiye'ye açık bir gözle bakan herkes fuhşiyatın, şirkin ve küfrün her yere yayıldığını görebilir. İbahilik körlüğüne yakalanmamış herkes Türkiye'nin büyük şehirlerinde, küçük şehirlerinde ve hatta köy ve kasabalarında dahi her türlü münkeratın baş gösterdiğine şahitlik eder.

Gece ve gündüz alenen Allah *(celle ve âlâ)*'dan başkasına dua edenler, istiğase yapanlar ve O'dan başkasından medet bekleyenler. Sadece Allah *(celle ve âlâ)*'nın hakkı olan ibadeti ölülere ve bazı sefil dirilere sarf edenler.

Açıktan Allah *(celle ve âlâ)*'ya küfredenler, Rasûlü *(sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)* ile alay edenler ve İslam'a ve Müslümanlara hakaret edenler.

Açıkça Allah'ı inkâr edenler ve bunu çağdaşlık ve insani olgunluk ve gelişme olarak gösterenler.

Televizyon ve benzeri iletişim araçları ile dinde en zaruri sabitleri yıkmaya ve insanın dinî algısını bozmaya çalışan zındıklar.

Allah'ın şeriatını kaldırmış, değiştirmiş ve İslam ve Müslümanlara karşı savaşan yöneticiler ve tağutlar.

Milletin iradesiyle oluşan ve Rabbine kafa tutan bir Millet Meclisi.

Allah *(celle ve âlâ)*'nın hükümlerini kaldırmış ve onun yerine şeriata muharip beşeri kanunlar va'z eden beşer ürünü mahkemeler.

Allah *(celle ve âlâ)* tarafından va'z edilmiş kâmil İslam Dininin yerine insanların ürettikleri Laiklik ve türevleri olan Demokrasi, Sosyalizm, Kemalizm ve Faşizm gibi beşeri dinler.

Müslümanları tağutlara ve kâfirlere itaate zorlayan, tağuta hizmet eden, tağutu kollayan ve koruyan asker ve asayiş kolları.

Kâfirlere dost olan ve Müslümanlara karşı birleşen ve yardımlaşan halk önderleri ve idareciler.

Allah'tan başka ibadet edilen putlar.

Allah'a, Rasûlü'ne, İslam'a ve Müslümanlara hakaret eden sergiler, dergiler, yazılar ve görseller. Fuhşu, ahlaksızlığı, zinayı ve envai çeşit rezaletleri halka taşıyan müesseseler ve yayım organları. Faiz, içki vesaire haramlara teşvik

eden, bunların reklamını yapan ve bunları güzel gösteren şirketler.

Allah'a açılmış bu savaşın en büyük gelir kaynağı olan ve bunun en büyük destekçisi olan devlet.

Tüm bu münkerler ve daha fazlası Türkiye'de mevcuttur. Yukarıda saydıklarım, sahibini doğrudan İslam'dan çıkaran münkerlerdir. Bunların terki vacip olan masiyetler olduğu her Müslümana malumdur. Bu münkerlerin Allah'a teslimiyet ve itaat ile bir araya gelmeyeceği dinin bilinmesi en açık zaruretlerindendir.

Ama ne gariptir ki şirk ve küfür olan bu münkerleri işleyenler dışarıdan gelmiş Amerikalı, Rusyalı veya Avrupalı kâfirler veya uzak doğudan veya Hindistan'dan gelen müşrikler değildir. Bilakis *"Elhamdülillah Biz Müslümanız"* diyen, Allah'a, ahirete ve Rasûllere iman ettiklerini söyleyen Türkiyelilerdir.

Bundan daha da garip olan, bazılarının Kitap ve Sünnetle şirk ve küfür ve haram olduğu sabit olan bu münkerleri İslam adına müdafaa etmesi, insanları bunlara teşvik etmesi ve bunların davetçiliğini yapmasıdır.

Sanki bu münkerlerin Müslüman üzerinde hiçbir etkisi yokmuş gibi konuştuklarını görürsün. Sanki insanı asla kâfir yapmayan gizli bir kelime varmış gibi. Sanki riddet ve riddet ahkâmı haricilerin ve tekfircilerin uydurduğu bir marazmış gibi konuşurlar.

Şöyle söylemleri duyabilirsin:

Bazıları şöyle der: La ilahe illallah diyen asla müşrik veya kâfir olmaz. Zira La ilahe illallah, şirki ve küfrü temizler. Müslüman ise günde defalarca La ilahe illallah der.

Başkaları da şöyle der: İman kalptedir. Ve imanın zıddı olan küfür de kalptedir. Söylenilen veya yapılan ameller şirk ve küfür olsa da kalpteki imana zarar vermez. Çünkü kalpteki imanı ancak kalpteki küfür bozar. Kişi, söylediği veya işlediği şirki ve küfrü kalben kastederse kâfir olur. Ama amel kendi zatında şirkine veya küfrüne sebep olmaz.

Ve bazıları da şöyle der: Söz veya fiil, şirk veya küfürdür ama faili müşrik veya kâfir olmaz. Faili müşrik veya kâfir olması için söylediği veya işlediği şirk veya küfrü kendine helal görmeli. Evet! Fiil zatında şirk veya küfürdür lakin helal görmediği sürece işlediği şirk veya küfürden ötürü müşrik veya kâfir olmaz.

Ve yine başkaları şöyle der: Söz veya fiil, zatında şirk veya küfürdür ama faili

müşrik veya kâfir olmaz çünkü cahildir. Şirk veya küfür, tevhidin ve dinin aslında olsun veya fer'inde olsun, dinde zahir olsun veya hafi olsun, faili Müslümanların arasında yaşasın veya yaşamasın, hakka irşad eden Rabbani âlimler olsun veya olmasın her hâlde cehaleti mazerettir. Bir kere bilerek La ilahe illallah demiş olan bir kişi artık bilerek Allah'a ortak koşmaz. Ancak yaptığının şirk olduğunu bilmediğinden dolayı Allah'a ortak koşabilir. Bilmemesi ise onun için mazerettir.

Evet! Muhterem kardeşim. Tüm bu sözleri ve başkalarını Türkiye'de İslam adına konuşanlardan duyman mümkündür. Bu sözlerin sahiplerine göre apaçık şirk veya küfür olan söz ve fiiller İslam'dır ve sahipleri de Müslümandır.

Hâlbuki İslam, Allah *(celle ve âlâ)*'ya tevhid üzere teslim olmak ve O'nun emirlerine itaat üzere boyun eğmek değil midir? İslam, *"La ilahe illallah Muhammedun Rasûlullah"* deyip bu şahitliğin gerektirdiğini yerine getirmek ve bu şahitliği bozacak nakızları terk etmek değil midir?

Elbette de böyledir! Dinini az da olsa bilen her Müslüman nakızlarla beraber ibadetin sıhhatinin kalmayacağını bilir. Herhangi bir Müslümana *"Namaz kılarken namaz kılan bevletse namazı bozulur mu?"* diye sorsan her Müslüman *"Evet, bozulur."* diyecektir. *"Namazın bozulmasını kastederek bevlettiyse bozulur ama kastetmediyse bozulmaz, bevletmeyi kendisine helal görürse bozulur, helal görmezse bozulmaz"* demeyecektir.

Bilakis idrar yolundan çıkan idrarın bizzat namazın sıhhatini bozan bir nakız olduğunu her Müslüman kesinlikle bilir.

Pekâlâ, namazı tamamıyla terk edenlerin, bilakis ilahi emir ve nehiyleri tamamıyla terk edenlerin, bilakis Allah'a ortak koşanların, O'nun buyruklarına karşı gelenlerin, bilakis O'na ve O'nun itaatkâr kullarına karşı savaş açmış olanların, O'nun hâkimiyetini kaldırıp kendi hâkimiyetlerini iddia edenlerin, Müslümanları Rabblerine değil kendisine itaat etmeye zorlayanların, Allah'ı inkâr eden kâfirin kanını Allah'a itaat eden Müslümanın kanından daha değerli görenlerin nasıl oluyor da İslamları bozulmuyor?

Türkiye'ye ve bütün İslam ülkelerine hâkim olan bu bozuk tasavvur nedir? İnsanları Rabblerinin onlar üzerindeki haklarına karşı duyarsız olmalarını sağlayan, Rabblerine karşı asi ve edepsiz olmalarını ve bunu hiç önemsememelerini sağlayan maraz nedir?

Binlerce, on binlerce insanların, bilakis nesillerin irtidat etmelerine sebep olan nedir?

Laikliği İslam ülkelerine yerleştiren ve makbul yapan nedir?

Tüm bu soruların cevabı; İrca akidesidir.

Nedir İrca akidesi, nereden geldi, nasıl gelişti ve nasıl İslam âlemine hâkim oldu ve bil husus şu zaman Türkiyeli Müslümanları nasıl etkiliyor? Bunu ciddi ihtisar ile bu yazıda ele almaya çalışacağım. Tevfik ve inayet Allah *(azze ve celle)*'dendir.

اَلْمُرْجِـئ *(el-murciu)*, أَرْجَـأَ *(ercee)* fiilinden ismi faildir ve tehir etti *(erteledi)*, imhal etti *(mühlet verdi)* manalarına gelir. Ve إِرْجَاء *(İrca)* masdar olup lügatte, tehir *(erteleme)* ve imhal *(mühlet verme)* manasındadır. Buna göre mürcie lügatte; erteleyen, mühlet verendir.

İrca itikadî bir ıstılah olarak en basit hâliyle, amel cinsini imandan ötelemektir. Yani ameli imandan görmemek veya mürcieden bazılarına göre sadece imanın kemalinden görmektir. Eski İrca mezhebine göre iman tasdiktir veya tasdik ve sözdür. Yeni mürcielere *(telefilere)* göre ise tasdik, söz ve ameldir. Yeni mürcie *(telefiler)* imanı tasdik, söz ve amel olarak tarif eder ama Hadis Ehlinden farklı bir şey kasteder. Hadis ve Sünnet Ehline göre amel kendi zatında imandır ve dolayısıyla amelin zevali imanın da doğrudan zevalini ilzam eder. Lakin yeni mürcieye göre amel imanın kemalindendir. Dolayısıyla amelin terki imanın zevalini ilzam etmez. Bilakis amelin terkiyle iman bakidir ve amelin terki kebair türünden Allah'ın meşiyetine kalmıştır.

Bir: İrca akidesinin gelişme süreci

İslam ümmetinde Ömer *(radiyallahu anhu)*'nun zulmen öldürülmesiyle açılan fitne kapısı Osman *(radiyallahu anhu)*'nun zulmen öldürülmesiyle iyice aralanmış ve bugüne kadar kapatılamaz bir hâl almıştır. Osman *(radiyallahu anhu)*'nun hunharca katledilmesi ve sonrasında katillerin cezasız kalmaları ümmeti birbiriyle savaşan iki tarafa ve bu savaşın dışında duran üçüncü bir tarafa bölmüştür. Birbiriyle savaşan Irak ve Şam taraflarıydı. Savaşın dışında duran üçüncü taraf da yine kendi içinde kısım kısımdı.

Birinci kısım, bu savaşı Müslümanlar arasında bir fitne gören ve şer'î deliller gereğince iki taraftan biriyle beraber diğerine karşı savaşmayı caiz görmeyenlerdi. Sahabenin büyüklerinden olan Said bin Ebi Vakkas, Zeyd bin Sabit, Abdullah İbn-i Ömer, Ebu Hureyre, Usame bin Zeyd, Muhammed bin Mesleme *(radiyallahu anhum)* ve başkaları bu kısımdandır.

İkinci kısım, Osman *(radiyallahu anhu)*'nun öldürülmesinde cihad cephelerinde

savaşan veya ribat tutan ve Medine'de olup bitenlerden sadece uzaktan haberdar olanlardır. İbn-i Asâkir *(rahimehullah)* şöyle der: *"Bunlar, Osman'ın ölümünden sonra Medine'ye geldiklerinde şöyle dediler: "Sizlerden ayrıldığımızda birdiniz ve aranızda ihtilaf yoktu. Şimdi geri döndük ve siz ihtilaf içindesiniz. Bazılarınız "Osman zulmen öldürüldü. O ve taraftarları daha adildir" diyor ve bazılarınız "Ali ve taraftarları daha haklı" diyorsunuz. Bize göre hepsi güvenilir ve doğrudur. Biz ikisinden de teberri etmeyiz ve ikisine de lanet etmeyiz ve onlara karşı şahitlik etmeyiz. Aralarında hükmetsin diye biz onların durumunu Allah'a erteleriz."*[1]

Üçüncü kısım, sahabe arasında vaki olan ihtilafı ve savaşı sahabenin istikameti terk ettiğine ve doğru yoldan sapmış olduğuna delil göstererek iki tarafın savaşına katılmayanlardır. Bu kısımdan Hariciler gelişmiştir.

Dördüncü kısım, sahabenin içine düştüğü ihtilafı günah olarak görüyordu ama sahabenin faziletini de inkâr etmiyordu. Bunun için iki taraftan birini haklı da görmüyorlardı, batıl da görmüyorlardı. Bilakis iki taraftan da uzaklaşarak ortada durduklarını söylüyorlardı ve *"Biz onların yaptıklarını Allah'a havale ediyoruz, iki tarafı dost da edinmiyoruz, iki tarafa buğz da etmiyoruz. Ne bu tarafa ve ne diğer tarafa hakta veya batılda demiyoruz"* diyorlardı. Sahabeyi tekfir etmiyorlardı ama yaptıklarını Allah'ın meşiyetine kalmış kebair cinsinden masiyet görüyorlardı.

İşte bu fikirden daha sonra İrca akidesi gelişmiştir.

İmam İbn-i Cerir et-Taberi *(rahimehullah)* şöyle der: *"Mürcie kimdir ve vasıfları nedir, diye sorulsa denilir ki: Mürcie, İrca ile vasıflanmış olan topluluktur. İrcası, tehir etmesidir. Mürcienin mürcie olarak isimlendirilmesinin sebebine gelince, İbn-i Uyeyne şöyle demiştir: 'İrca iki türdür. Ali ve Osman'ın durumunu İrca edenler (ahirete erteleyenler). Bunlar geçmişte kaldı. Bugünün mürciesi ise şöyle diyor: İman, amelsiz sözdür. Bunlarla oturmayın. Bunlarla beraber yemek yemeyin ve içmeyin. Bunlarla beraber ne namaz kılın ne de namazlarını kılın.'"*[2]

Sonra İmam İbn-i Cerir *(rahimehullah)* şöyle devam eder: *"İrca, bir şeyi tehir etmek (ertelemektir). Osman ve Ali'nin durumunu erteleyenler ve onlara dost olmayı da buğz etmeyi de terk edenler mürciedirler ve ameli ve itaati imandan erteleyenler ve imandan öteleyenler de mürciedirler. Ancak zamanımızda mezheplerde marifet ehli olanlar arasında mürcie ismi galibiyetle, iman amelsiz sözdür diyenler ve emir ve nehiyler iman değildir bilakis iman sadece sözle tasdiktir diyenler için kullanılır."*[3]

Sonra ikinci büyük fitne vaki oldu ve İrca görüşünün daha da gelişmesine

beşik oldu. Sıffin vakası ve tahkim olayı. Tahkim olayının ardından iki büyük fırka ortaya çıktı: Tahkim olayı sebebiyle Ali, Muaviye ve beraberlerindeki sahabeyi tekfir eden hariciler. Ve Ali *(radiyallahu anhu)*'yu müdafaada ve tazimde aşırı giden Şia.

Müslümanlardan bir kesim Ali *(radiyallahu anhu)*'yu savunmaya ve onu tazim etmeye de karşıydılar, Ali ve Muaviye *(radiyallahu anhuma)*'yı ve beraberindekileri tekfir etmeye de karşıydılar. İki tarafı dost edinip desteklemiyorlardı ama iki taraftan teberri de etmiyorlardı. Bilakis haklarında tevakkuf edip durumlarını Allah *(celle ve âlâ)*'nın hükmüne erteliyorlardı.

İlk mürcie işte bunlardır. Mesela hicrî 116'da vefat eden Kufe'nin kadısı Muharib bin Disâr ilk mürciedendi. İmam ez-Zehebi *(rahimehullah)* onun için şöyle der: *"Ali ve Muaviye'nin durumunu Allah'a erteleyen, haklarında ne imanı ve ne de küfrü ispat etmeyen ilk mürciedendi."*

İlk mürcieden olan başka bir isim, Halid bin Seleme el-Fefeu'dur. Onun için İmam ez-Zehebi *(rahimehullah)* şöyle der: *"Mürcieydi. Ali (radiyallahu anhu)'yu kötülerdi."*

El-mühim, ilk mürcie Ali ve Muaviye *(radiyallahu anhuma)* arasında vaki olan ihtilafı ve savaşı kabul etmiyorlardı ve iki tarafı da Allah'a havale ediyorlardı ama aynı zamanda iki tarafı da hatalı ve günahkâr görüyorlardı. Yaptıklarını şirk ve küfür, altı büyük günahtan görüyorlardı. Hatta fitneye karışmış sahabenin imanı ve küfründe tevakkuf ettiklerinden dolayı Haricilere yakındılar. Bunun için ilk mürcieye *"Mürcietu'l-Havaric"* de denilmiştir. İlk mürcienin şairlerinden olan Sabit Kutne el-Ataki, kasidesinde hem Haricilerin sahabeyi tekfir etmelerini; Ali ve Osman Müslüman olduktan bu yana Allah'a ortak koşmamışlardır diyerek reddeder ama aynı zamanda, nereye *(cennete mi cehenneme mi)* varacaklarını da bilmem der.[4]

İlk mürcienin ircası özellikle sahabeyle alakalıydı. İlk mürcieye göre büyük günah sahibiydiler lakin faziletleri de sabitti. Sahabe için neyi ispat edeceklerinde şek ve şüphe içindeydiler. Bunun için tevakkuf ediyorlardı ve durumlarını Allah *(celle ve âlâ)*'nın hükmüne erteliyorlardı.

İşte bu görüşten daha sonra amel cinsini mutlak surette imandan öteleyen itikad mezhebi olan mürcie gelişti.

İki: *"İman, amelsiz sözdür"* diyen itikad mezhebi olan mürcienin ortaya çıkışı

Ali *(radiyallahu anhu)*'nun hicrî 40'ta şehadetinden ve Hasan *(radiyallahu*

anhu)'nun, hilafeti Muaviye *(radiyallahu anhu)*'ya bırakmasından sonra Haricilerin fitnesi daha da arttı. Hicrî 60'larda İslam idaresi üç taraf arasında tartışılıyordu. Mekke'de Abdullah bin Zubeyr *(radiyallahu anhu)*, Şam'da hilafetin sahibi Emeviler ve herkese muhalif olan Hariciler. Müslümanlar bir tarafta Haricilerin tekfiriyle ve diğer tarafta Emevilerin zulmüyle imtihan ediliyordu. Savaşların, zulmün ve karışıklıkların hâkim olduğu bu ortamda bir soru merkezi bir önem almaya başladı: Müslüman olduğunu söyleyen ama bununla beraber büyük günahlar işleyenin hâli nedir? O zaman fikrî etkileri büyük olan Hariciler, her büyük günah sahibini tekfir edip İslam milletinden ihraç ediyorlardı. Haricilerin sapıklığına karşı Hadis ve Sünnet Ehli âlimler mücadele ediyordu ama sahabenin büyükleri vefat etmişti ve sadece küçük sahabeler baki kalmıştı. Sahabe asrının sonlarına girilmişti ve Harici, Şia, Mutezile ve Kaderiyye bid'atleri ortalığı sarmıştı.

Böyle bir ortamda Kufeli bazı fakihler imanla alakalı daha evvel duyulmamış sözler söylemeye başladılar. Bu sözleri söyleyenler âlim, abid ve zahid insanlardı. Sahabenin ve tabiinin büyükleri bu sözleri şiddetle inkâr etmelerine rağmen, bu sözler özellikle Kufeli fakihler arasında kabul gördü ve yayılmaya başladı.

Söyledikleri şuydu: *"İman bir şeydir. Artmaz ve eksilmez. Bir insanın kalbinde aynı zamanda iman ve küfür olamaz. Kalben tasdik etmiş ve dil ile ikrar etmiş olan mü'mindir. Amel, imandan değildir. Amelin terki imana zeval vermez. İnsanlar imanda meleklerle ve enbiya ile birdir."*

Bu sözlerin ilk olarak kimden sadır olduğu ihtilaflıdır. Ama söyleyenler fakih oldukları için bu fırkaya *"Mürcietu'l-Fukaha" (fakih mürcie)* denilmiştir. Sahabenin, tabiinin ve Hadis ve Sünnet Ehli imamların tenkidine ve zemmine konu olan mürcie işte bu mürcie yani Mürcietu'l-Fukaha'dır.

Daha sonra *"Ğulat-u Mürcie"* olarak anılan aşırı mürcie olan ve selefin tekfir ettiği Cehmiyye ve Kerramiyye fırkaları ortaya çıktı. Bu fırkalara selef ve Hadis ve Sünnet Ehli âlimler mürcie ismini ıtlak etmezdi ve de etmiyorlardı. Cehmiyye, ölümü hicrî 128 olan Cehm bin Safvan'a tabi olan fırkadır. Cehmiler, imanın marifetten ibaret olduğunu söylerlerdi. Kerramiyye ise, ölümü hicrî 255 olan Muhammed bin Kerram'a tabi olan fırkadır. Kerramilere göre iman, dil ile ikrardan ibarettir. El-mühim, İrca denildiği zaman kastedilen yukarıda bahsettiğim görüşü ilk kimin ortaya attığı ihtilaflıdır.

Lakin doğruya en yakın olan, Zer bin Abdullah el-Murhibi *(rahimehullah)* olmasıdır. Tabiindendir ve hicrî 99'da vefat etmiştir. İmam İbrahim en-Nehai ve İmam Said bin Cubeyr *(rahimehumallah)* onu bu görüşünden ötürü çok

zemmederlerdi ve selamını almazlardı.

Sonra Zer bin Abdullah'ın talebesi olan Hammad bin Ebu Süleyman *(vefatı hicrî 120)* hocasından İrca görüşünü almıştır ve bu görüşü güçlendirmiştir ve yaymıştır. Özellikle Hammad bin Ebu Süleyman vesilesiyle birçok fakih ve abid İrca akidesini benimsedi. Bunların arasında talebesi olan Ebu Hanife Numan bin Sabit *(rahimehullah)* da vardı. Ebu Hanife *(rahimehullah)*'ın İrca görüşünü benimsemesi İrca akidesinin yayılmasına çok büyük bir etken oldu. Ama özellikle hicrî 116'da vefat eden abid ve salih bir Müslüman olan Amr bin Murre el-Murâdi *(rahimehullah)*'ın mürcie olmasından sonra çok insan İrca akidesini kabul etti.

Hammad bin Ebu Süleyman, İmam İbrahim en-Nehai *(rahimehullah)*'a da talebelik yapıyordu. Ebu Cafer el-Ukayli *(rahimehullah)*'ın rivayetine göre Hammad İrca görüşünü savunmaya başlayınca İbrahim en-Nehai *(rahimehullah) "Bu mel'unun yanıma girmesine izin vermeyin"* demiştir.[5]

İrca akidesini benimseyen tabiinden diğer bir isim Talk bin Habib el-Anezi *(rahimehullah)*'tır. Hicrî 100'de vefat etmiştir. Çok abid ve mürcienin imamlarındandı. İmam Hammad bin Zeyd *(rahimehullah)* İmam Eyyub es-Sahtiyâni *(rahimehullah)*'ın şöyle anlattığını aktarır: *"Said bin Cubeyr beni Talk bin Habib'le otururken gördü ve "onunla oturma" dedi. Sonra Hammad bin Zeyd, Said bin Cubeyr'in böyle demesini şöyle açıklar: "Talk bin Habib, İrcayı savunurdu."*[6]

Mürcienin meşhurlarından biri de Mekke'nin imamı Abdulaziz bin Ebu Revvâd *(rahimehullah)*'tır. Vefatı hicrî 159'dur. Çok güzelliklerin sahibi abid bir kişiydi. Lakin İrca akidesini savunuyordu. Muemmel bin İsmail şöyle der: *"Abdulaziz vefat ettiği zaman cenazesini Beytu'l-Haram'ın Safa kapısına getirdiler. Sonra Süfyan es-Sevri geldi. İnsanlar "Süfyan geldi. Süfyan geldi" demeye başladılar. Safları delip geçti ve İrcayı savunduğu için namazını kılmadı. Kendisine niye kılmadığını sorduklarında "Vallahi, bence ondan daha düşük olanların namazı kılınır. Ama ben insanlara onun bid'at üzere öldüğünü göstermek istedim" dedi."* [7]

Daha sonraki yıllarda Kur'an'dan, Sünnetten, sahabenin öğretilerinden ve hidayet imamların yolundan açık bir sapma olan bu akide maalesef ciddi manada İslam ümmetinde yayıldı ve nihayetinde İslam ümmetine hâkim oldu.

Üç: İrca akidesinin esası

İslam ümmetinde zuhur eden ilk bid'at, iman tarifindeki sapma olmuştur. Hariciler, Mutezile ve Mürcie fırkaları sapık akidelerini aynı bozuk esasa bina

etmişlerdir. O da; imanın tek bir şey olduğu, tek bir mahiyette olduğu, çoğalmaya ve teb'ize *(bölmeye, kısımlara ayırmaya)* kabil olmadığıdır, artmadığı ve eksilmediğidir. İmanın *(itaatin)* ve küfrün *(nankörlüğün, masiyetin)* aynı zamanda bir kalpte bulunmasının mümkün olmadığıdır.

Hariciler bu bozuk esasa binaen, masiyet sahiplerinin imanı asıldan zail olur, demişlerdir. Çünkü bir kalpte hem iman hem küfür olmaz.[8] Mutezile, Haricilere bu görüşlerinde tabi oldu lakin kâfir ve mürtedi içki içen, yalan konuşan veya zina edenle aynı kabul etmeyi hem akla hem de şeriata muhalif gördüler. Bunun için diğer bir bid'atı ihdas ettiler: *"el-Menziletu beyne'l-Menzileteyn" (iki menzile arasında bir menzile)*. Dünya ahkâmında günahkâr Müslümandan iman ismini izale ettiler ama küfür ismini de vermediler. Ahirette ise aynı Hariciler gibi, ebedi cehennemliktir, dediler. Mürcie de aynı esası kabul etti. İman, tek bir şeydir. Artmaz eksilmez. Bir kalpte hem iman *(tasdik)* ve hem küfür *(inkâr)* olmaz, dediler.

Lakin yukarıda geçtiği gibi itikadî görüş olarak İrca görüşünü ilk savunanlar, dinde fakih kişilerdi ve dinî nasslara itibar ediyorlardı. Hariciler ve Mutezile gibi dinlerini sırf akıllarından alanlar değillerdi. Ve birçok nass, günahkâr da olsa şirk koşmayan muvahhidin cennete gireceğini beyan ettiğini ve büyük günah sahibi de olsa sahih nassların İslam vasfını sahibinden nefyetmediğini biliyorlardı. Bu çelişkiden çıkmak için ve ihdas ettikleri esası *(iman bir şeydir)* idame edebilmeleri için ameli iman mefhumundan ihrac ettiler ve amelî olarak işlenen haramlar veya terk edilen farzların itikad cinsinden değil, amel cinsinden olduğu bid'atini ortaya attılar ve bunun için amelin imana bir etkisi olmadığını söylediler.

Sonra kendi aralarında imanın tarifinde ihtilafa düştüler. Kimisi imanın kalp ile ilahi haberi tasdikten ibaret olduğunu söyledi. Kimisi tasdike dille ikrarı da ilave etti. Kimisi ise imanın kalbin marifetinden ibaret olduğunu söyledi. İman, kalbin tasdik etmesidir, diyenlerden kimisi kalbin amellerini ve dilin nutuk etmesini de imana dâhil etti, kimisi etmedi. Dilin nutuk etmesini dâhil etmeyenler dille ikrarı zatında iman değil, kalpteki tasdike alamet kıldılar. Muhtelif İrca fırkalarının kendi aralarındaki imanın tarifiyle alakalı bu tartışma hicrî dördüncü asırda ortaya çıkan ve sonrasında bütün İslam ümmetine hâkim olan iki itikad mezhebinde son buldu: Mâturîdiyye ve Eş'ârîyye mezhepleri.

Dört: İrca akidesinin Türkiyeli Müslümanlara etkileri

Türkiye Müslümanlarının İrca akidesinden etkilenmelerinin muhakkak en büyük sebebi, çoğunlukla mezhepte Hanefi olmaları ve Türkiye'nin doğusunda

çoğunlukla Şafii olmalarıdır.

Yukarıda geçtiği gibi, Ebu Hanife *(rahimehullah)* Mürcietu'l-Fukaha'dandı. İrca görüşünü hocası olan Hammad bin Ebu Süleyman'dan almıştır. Hammad bin Ebu Süleyman, İmam İbrahim en-Nehai *(rahimehullah)*'ın talebesiydi. Lakin yukarıda zikrettiğim gibi İrca görüşünü Zerr bin Abdullah'tan almıştır. Hammad bin Ebu Süleyman İrca görüşünü kabul edip yaymaya başlayınca İmam İbrahim en-Nehai *(rahimehullah)* onu huzurundan kovmuştur.

Ebu Hanife *(rahimehullah)*'tan meşhur ve yaygın olan görüş, imanın bir şey olmasıdır. Artmaz ve eksilemez. Ve iki rüknü vardır: Kalp ile tasdik ve dil ile ikrar. Beden ile amel imandan değildir. Dolayısıyla masiyet sahibi *(fasık)*, mü'mindir. Zira bedensel ameller *(haram olanı işlemek veya farz olanı terk etmek)* imanı etkilemez. Çünkü iman bir şeydir, ya tümüyle vardır veya tümüyle yoktur. Ama imanın bölünmesi ve kısmen var olması ve kısmen yok olması mümkün değildir.

Ebu Hanife *(rahimehullah)*'tan meşhur ve yaygın olan bu iman tarifidir. Lakin bu görüşünü terk edip Ehl-i Sünnet'in mezhebine döndüğünü işaret eden şöyle bir rivayet de vardır:

İmam İbn-i Abdilber *(rahimehullah)* Temhid'inde senedini zikrederek İmam Hammad bin Zeyd *(rahimehullah)*'ın şöyle dediğini rivayet eder: *"Ebu Hanife'yle İrcayı tartıştık. O söyledi, ben söyledim. Sonra ona "bize Eyyub Ebu Kilâbe tahdis etti. O dedi ki: bana Şam ehlinden bir adam babasından şöyle tahdis etti: Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) bir adama* ***"İslam'ı kabul et"*** *buyurdu. Adam "İslam nedir?" dedi. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)* ***"Kalbini Allah'a teslim etmen ve Müslümanların, dilinden ve elinden emin olmalarıdır"*** *buyurdu. "Hangi İslam en üstündür?" dedi. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)* ***"İman"*** *buyurdu. "İman nedir?" diye sordu. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)* ***"Allah'a, Meleklerine Kitaplarına, Rasûlü'ne ve ölümden sonra dirilişe iman etmendir"*** *buyurdu. "Hangi ameller en üstündür?" dedi. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)* ***"Hicret"*** *buyurdu. "Hicret nedir?" dedi. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)* ***"Kötülüğü terk etmendir"*** *buyurdu. "Hangi hicret en üstündür?" dedi. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)* ***"Müşriklerle karşılaştığın zaman onlara karşı cihad etmendir"*** *buyurdu." Sonra Ebu Hanife'ye "Görmüyor musun, 'hangi İslam en üstün?' sorduğunda* ***"iman"*** *buyurdu ve hicreti ve cihadı imandan saydı" dedim. Ben böyle deyince Ebu Hanife sustu. Arkadaşları "ona cevap vermeyecek misin, ey Ebu Hanife?" deyince Ebu Hanife "Hayır, ona cevap vermeyeceğim. Bunu bana Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'den tahdis edene neyle cevap vereceğim" dedi."*[9]

El-mühim, Ebu Hanife *(rahimehullah)* mezhep sahibi olması sebebiyle İrca akidesi mezhepleşti ve Hanefi mezhebinin yayılmasıyla beraber yayıldı. Özellikle dönemin devlet idaresini oluşturan Abbasilerin Hanefi olmaları, Hanefi mezhebinin çok yayılmasına neden oldu. Yani Hanefilik bir nevi hilafetin resmî mezhebiydi.

O kadar yayıldı ki hicrî 333'de vefat eden ve Semerkant'ın yakınlarında bulunan Mâturîd kasabasında yaşayan Ebu Mansur el-Mâturîdi'ye kadar ulaştı.

Ebu Mansur el-Mâturîdi'nin dönemi *(hicrî dördüncü asır)* mantığın, felsefenin ve kelam ilminin artık ulema arasında telakki masdarı olarak kabul gördüğü bir dönemdir. Muhammed bin İdris eş-Şafii, Ahmed bin Hanbel ve Muhammed bin İsmail el-Buhari gibi Hadis ve Sünnet Ehli imamların Nebevi Sünnetle *(nakille)* mantık ve kelam ehline karşı mücadele ettikleri ve görüş ehlinin *(rey ehlinin)* mantık ve felsefeye sığındıkları bir sürecin ardından gelen bir dönemdir. Maalesef mantık ilmi ve felsefe, Hanefi uleması ve diğerleri arasında çok yayılmıştır. Zamanında kelam ilminde ileri gelenlerden birisi olan Ebu Mansur el-Mâturîdi itikadî mevzularda Mürcietu'l-Fukaha'nın mezhebinden ayrılmıştır ve Cehmiyye'nin mezhebine uygun akli, felsefi istidlallerle daha sonra Hanefi mezhebinin itikad mezhebi olarak kabul edeceği yeni bir İrca ekolünün temellerini atmıştır. Yeni kelami nazariyelerini açıkladığı ve ispat etmeye çalıştığı meşhur kitabını *"Kitabu't-Tevhid"*i telif etmiştir.

Ebu Mansur el-Mâturîdi, Ebu Hanife *(rahimehullah)*'tan nakledilen imanın iki rüknünü Cehmiyye gibi bire düşürmüştür ve iman; kalp ile tasdiktir, demiştir. Kalbin amellerini umumen iman mefhumundan çıkardığı gibi, dil ile ikrarı da imandan çıkarmıştır ve sadece kalpte tasdikin varlığına alamettir, demiştir. Ve bunun gibi bütün zahir amelleri kişinin zahiri hükmüne alamet kılmıştır. Yani Şari'nin iman dediğini zatında iman değil, kişinin kalbinde tasdikin varlığına alamettir, demiştir. Ve Şari'nin küfür dediğini zatında küfür değil, kalpte tasdikin yokluğuna alamettir, demiştir. Ebu Mansur el-Mâturîdi yazıyı çok fazla uzatacağından burada zikri tafsîlî olarak mümkün olmayan Mürcietu'l-Fukaha'dan ayrılıp Cehmiyye'ye ve Mutezile'ye yakınlaştığı başka yenilikler de getirmiştir.

Bütün bu yeniliklerin esası, dinin aslını akliyat ve semiyat olarak ikiye bölmüş olmasıdır. Aklın ispat ettiği ve naklin akla tabi olması gerektiği kısma ilahiyât *(akliyat)* demiştir ve iman, tevhid ve Allah'ın isim ve sıfatları gibi itikadî tüm mevzuları bu kısımda ele almıştır. Ve aklın ulaşamadığı kabir âlemi gibi veya uhrevi bilgiler gibi şeriat dediği semai haberlerle sabit olan ikinci bir kısım getirmiştir. Bu mevzularda aklı mümkün olduğu kadar nakle tabi kılmıştır.

Bütün diğer kelamî *(itikadî)* nazariyelerini bu taksimata bina etmiştir.

Ebu Mansur el-Mâturîdi'nin akidesini talebeleri idame etmiştir ve yaymışlardır. Ebu Mansur olduğu gibi, talebeleri de füruda Hanefi mezhebine mensuptular. Dolayısıyla bu akide Hanefi mezhebinin taşıyıcıları ile gelişti ve yayıldı.

El-Mâturîdi'nin hicrî 333'de vefatından sonra mezhebini yayan en önemli iki isim; Ebu'l-Kasım es-Semerkandi ve Ebu Muhammed el-Bezdevi olmuşlardır. Sonra hicrî 421'de doğan Ebu'l-Yeser el-Bezdevi, Mâturîdiliğin taşıyıcılığını yapmıştır. Ebu'l-Yeser el-Bezdevi çok talebe yetiştirmiştir ancak aralarında en meşhurlarından biri muhakkak Ebu Hafs Necmuddin en-Nesefî'dir. Kendisi Hanefi medreselerinde okutulan meşhur Nesefî akaidinin sahibidir.

Nesefî akaidi şüphesiz Mâturîdi akidesinin en önemli akide metinlerindendir. Ebu'l-Muin en-Nesefî'nin Tebsiratu'l-Edille[10] adlı kitabının bir nevi muhtasarıdır. Ebu'l-Muin en-Nesefî mutlak surette Mâturîdiyye'nin en önemli şahsiyetidir. Eş'arîler için el-Bâkillânî ve el-Ğazzâlî neyse Mâturîdiler için Ebu'l-Muin en-Nesefî odur. Onun gibi Mâturîdi akidesini başkası yaymamıştır. Ebu'l-Muin en-Nesefî hicrî 508'de vefat etmiştir.

Sonra dünyanın birçok yerine kadar hâkimiyetini uzatan büyük bir dünya gücü Mâturîdi akidesinin en büyük davetçisi ve koruyucusu oldu: *"Osmanlı Devleti"*. Bu vesileyle Mâturîdi akidesi Osmanlı'nın vardığı her yere vardı.

Binaenaleyh, bugün umumen bütün Hanefiler akidede Mâturîdidir. Hanefi değil. Zira Ebu Hanife *(rahimehullah)*'ın akidesi Mürcietu'l-Fukaha'nın akidesiydi. Meşhur olan budur. Yukarıda, ölmeden evvel bu akideyi terk ettiğini işaret eden rivayetten bahsettim. Lakin Ebu Hanife *(rahimehullah)* asla Mâturîdi değildi. Zira birincisi Ebu Hanife'nin vefatı hicrî 150'dir ve Ebu Mansur el-Mâturîdi'nin vefatı hicrî 333'dür. Kendisinden 150 sene sonra yaşamış olan birine tabi olması elbette mümkün değildir. Ve ikincisi, Mâturîdi'nin akidesi Ebu Hanife *(rahimehullah)*'ın akidesinden gayri bir akidedir. Ebu Hanife *(rahimehullah)*'ın akidesini idame etmiş olan az da olsa bazı Hanefiler vardır. Bunlar özellikle, Ebu Cafer et-Tahâvi ve İbn-u Ebu'l-İzz *(rahimehumallah)* gibi Hanefi mezhebine mensup hadisçilerdir.

Bizim için burada önemli olan Türkiyeli Hanefi Müslümanların hemen hemen hepsi akidede Mâturîdidirler. Bunun için imanı kalbin tasdik etmesinden ibaret görüyorlar. Kalbin tasdik etmesi ne demektir? Yani kalbin ilahi haberin *(vahyin)* doğruluğunu kabul etmesi, ilahi haberi yalanlamamasıdır. Bunun için Allah'ı inkâr etmediği sürece ve Kur'an'ı yalanlamadığı sürece kişiyi Müslüman görüyorlar. Allah'a ve Kur'an'a iman eden bir kişinin Allah'ın emirlerini terk etmesi veya emirlerinin aksine davranması onu kâfir yapmaz, diyorlar; çünkü

amel imandan değildir.

Ancak şöyle bir gerçek var ki bugün Türkiyeli *"Müslümanların"* büyük bir kısmı akidede Mâturîdi de değildir, bilakis Cehmîdir. Ve yine büyük bir kısım Cehmî dâhi değildir.

Cehmî olanlara gelince, zahirî hiçbir amele itibar etmezler. İmanı, mücerred kalbin tasdik etmesi olarak tarif ederler. Aynı İmam İbn-i Teymiyye *(rahimehullah)*'ın Cehmiyye'yi tarif ettiği gibidirler. O *(rahimehullah)* şöyle der: *"Muktedir olmasına rağmen şehadeti konuşmayan kişi, Müslümanların (yani bütün kıble ehlinin) ittifakıyla kâfirdir. Selefe ve Cumhur-u ulemaya göre zahiren ve batınen kâfirdir. Ama mürcieden bir taife, Cehmiyye taifesi, kalbiyle tasdik ediyorsa zahiren kâfirdir ama batınen değildir, demiştir."*[11]

Türkiye Müslümanlarından Şafii olanlara gelince, akidede Eş'âridirler. Eş'âriliğin mahiyetine girmeden evvel önemli bir hususdan bahsetmek lazım gelir. Eş'âriyye mezhebi, Ebu'l-Hasan el-Eş'arî *(rahimehullah)*'a nisbet edilir ve ismini ondan almıştır lakin Eş'âriyye mezhebinin fikir imamı hakikatte Ebu'l-Hasan el-Eş'arî'den gayrisidir; Abdullah bin Said bin Kullâb'dır.

Abdullah bin Said bin Kullâb *(rahimehullah)* hicrî 240'tan sonra vefat etmiştir. İmanın tarifinde Mürcietu'l-Fukaha'nın mezhebindeydi. Mutezile ve Cehmiyye'ye karşı çok mücadele vermiştir. Akli delillere *(kelam ilmine)* ehemmiyet verirdi. Bunun için kendi zamanında Basra mütekellimlerinin başı olarak kabul edilir. Ebu'l-Hasan el-Eş'arî ve Ebu Mansur el-Mâturîdi ikisi de İbn-i Kullâb'ın kelamî usûl üzere akli delillerle Mutezile ve Cehmiyye'ye karşı Ehl-i Sünnet'in görüşlerini savunmasından çok etkilenmişlerdir.

Kullabiye mezhebi, Eş'âriyye ve Mâturîdiyye mezheplerine nazaran Sünnet ve Hadis Ehline daha yakındır lakin İbn-i Kullab'ın imanın tarifindeki sapması, kelam ilmine meyli ve özellikle Allah *(celle ve âlâ)*'nın sıfatları hakkında ihdas ettiği görüşten ötürü Hadis ve Sünnet Ehlinin imamları ondan ve tebaasından teberri etmişlerdir. Lakin Ebu'l-Abbas el-Kalânisi, Haris el-Muhasibi veya Ebu Ali es-Sekafi gibi Hadis Ehline nispet edilen bazı âlimlerin de İbn-i Kullâb'ın görüşlerini benimsemeleri bazılarına bu görüşlerin Ehl-i Sünnetin görüşleri olduğunu zannettirdi. Bunlardan biri, Ebu'l-Hasan el-Eş'arî'dir.

Ebu'l-Hasan el-Eş'arî kırkından sonra Mutezile mezhebini terk edip Sünnet Ehline bağlılığını ilan ettiğinde İbn-i Kullâb'ın mezhebine girmiştir. Lakin bu mezhebe Mutezile geçmişinden edindiği usûlleri de katmıştır. Nitekim Ebu'l-Hasan el-Eş'arî Mutezilenin en büyük davetçilerindendi. İtizal görüşünü ispat etmek için birçok kitap telif etmiştir. 30 senedir edindiği bir usûlü bir anda terk etmesi elbette mümkün değildir. Bu yeni merhalede de el-Eş'arî yeni

görüşünü ispat etmek için çok tartışmış ve birçok kitap ve risale telif etmiştir. Ve nihayet bu görüşün en meşhur ismi olmuştur.

Böylece aslen İbn-i Kullâb'ın imam olduğu mezhep zamanıyla Ebu'l-Hasan el-Eş'arî'ye nisbet edilmeye başlandı ve böylece İbn-i Kullâb'ın tesis ettiği akide Eş'ârîlik oldu.

Temelinde Kelam ilminden etkilenmiş olan Eş'ârilik daha sonraları daha da çok kelama ve felsefeye kaymaya başladı. Eş'arîliğin savunucuları çoğunlukla füruatta Şafii mezhebine müntesip olan âlimlerden oluşuyordu. Böylece Hanefi mezhebinin Mâturîdiliğin taşıyıcısı hâline geldiği gibi, Şafii mezhebi de Eş'ârîliğin taşıyıcısı hâline geldi.

Bu bağlamda şüphesiz ki en önemli isim Eş'ârîliğin ikinci müessisi olarak kabul edilen ve hicrî 403'te vefat etmiş olan Ebu Bekir el-Bâkillânî *(rahimehullah)*'tır. Sonra hicrî 458'de vefat etmiş olan el-Beyhaki *(rahimehullah)*, hicrî 478'de vefat eden el-Cuveyni *(rahimehullah)*, hicrî 505'te vefat etmiş olan el-Ğazzâlî *(rahimehullah)* ve hicrî 606'da vefat etmiş olan Fahruddin er-Razi'dir. Hepsi mezhepte Şafii'diler. Özellikle Selçuklu veziri Nizamülmülk'ün vesilesiyle Eş'ârîlik ve Eş'ârî Şafii mezhebi çok güçlendi ve yayıldı. El-Kuşeyri ve el-Cuveyni gibi Eş'ârî mütekellim ulemanın hayranıydı. En büyükleri Bağdat ve Neysabur *(Nişabur)*'da olmak üzere birçok yerde Şafii mezhebi ve Eş'ârîlik öğretildiği nizamiye medreselerini açtırmıştır. Sonra hicrî 569'da vefat etmiş olan Nureddin ez-Zengi ve hicrî 589'da vefat eden Selâhaddin el-Eyyubî vesilesiyle Eş'ârîlik İslam âleminde her akideden fazla yayıldı.

Eş'ârîliğin en önemli şahsiyeti olan Ebu Bekr el-Bâkillâni *(rahimehullah)* Temhidu'l-Evâil ve Telhisu'd-Delâil isimli kitabında *"İmanın manası hakkında söz"* babı altında şöyle diyor: *"Bize söyleyin. Size göre iman nedir?" denilse deriz ki: "İman, Allah'ı tasdik etmektir. İlim ve tasdikin yeri ise kalptir. Ve denilse ki: "Size göre küfür nedir?" denilir ki: "Küfür, imanın zıddı olan Allah'ı bilmemek ve O'nu tekzib etmektir. Küfür, insanın kalbini ilimden örtendir. Küfür, kalbin hakkı bilmesinden engelleyen bir örtü gibidir."*[12]

El-mühim, Mâturîdilik de Eş'ârîlik de İrca mezhepleridir. İki mezhep de temelde Mürcietu'l-Fukaha akidesine sahipti. Lakin iki mezhep de kelam ilminin ve felsefenin büyük etkisiyle zaman ile kısmen Mutezile'nin ve kısmen Cehmiyye'nin görüşlerine kaydılar. Bizim için burada önemli olan şudur ki; Hanefi mezhebi de Şafii mezhebi de yani iki mezhep de bugün imanı Cehmiyye'nin tarifine uygun kalbin tasdik etmesinden ibaret olduğunu kabul ediyor.

Bu akide Türkiyeli Müslümanlar üzerinde şu dört helak edici eseri

bıraktı:[13]

Birincisi: Türkiyeli Müslümanlar Allah'a itaat etmek ile iman arasındaki irtibatı kaybetmişlerdir. Allah *(celle ve âlâ)*'nın emirlerine uygun amel etmeyi İslam'ın zorunluluklarından değil bilakis sırf takvadan ve faziletten görmektedirler. Zira ilahi emre itaat etmek veya itaat etmemek insanın imanıyla *(varlık ve yokluk manasında)* ilişkili olmadığına inanıyorlar. Bilakis imanın varlığı salt, Allah'ı Rububiyetinde birlemek, Kitabına ve Rasûlü'ne inanmakla ilişkili olduğuna inanıyorlar. Kişi Allah'ı, Rasûlü'nü veya Kitabı inkâr etmediği sürece imanı tam mü'mindir. Şirk, küfür ve haramlar işlese de. Çünkü amelin imanın mahiyetine etkisi yoktur, diyorlar. Kişi işlediği şirk, küfür ve haramları helal görmediği sürece imanı bozulmaz. Lakin helal gördüğü takdirde tasdik bozulur. Ve bu küfür olur, diyorlar.

İlk fakih mürcienin, Şari'nin küfür olarak beyan ettiği amellerin kalpteki tasdikin yokluğuna alamet olması çağımız mürciede artık işletilmiyor. Bilakis Cehm'in İrcasını dahi sönük bırakıyorlar. Cehm bin Safvan böylesini batınen mü'min görse de zahiren kâfir kabul ederdi. Lakin zamanımızın mürciesi batınen ve zahiren mü'min kabul ediyor. Şüphesiz ki bu, İrca akidesinin Müslümanları etkilediği en zararlı yönüdür. İrca akidesi Müslümanları amelden kopardı. Ameli imandan ayırdı. İmanı mücerred ilahi haberi doğrulamaya hasretti. Kişinin şirki ve küfrü ne olursa olsun ilahi haberi inkâr etmediği sürece İslam'ına ve İslam'ın gerektirdiği hükümlerin icrasına hükmetti.

Bütün diğer fesatlar bu sapmaya bina edilmiştir. Bu fesatlardan en önemlilerinden bilakis en önemlisi, Allah'ın hükümlerinden gayri hükümler va'z edenlerin ve Allah'ın hükümlerinden gayrisiyle hükmedenlerin ilahi hükümleri tasdik ettikleri sürece küfre ve tuğyana nisbet edilmemeleridir. Şeriatı kökten iptal etmelerine rağmen, şeriata muhalif kanunlar va'z etmelerine rağmen, Müslüman halkı şeriata muharip kanunlara itaat etmeye zorlamalarına rağmen, sırf Kur'an'ı tasdik ettikleri için tağut olarak değil, Müslüman olarak görülüyorlar.

Tağutların Müslümanların başına bela olmalarının en büyük sebebi İrca akidesidir. Bu tağutların destekçilerini tağutlarını müdafaa etmek için şöyle dediklerini çok duyabilirsin:

"***Allah'a, ahirete, Kur'an ve Sünnete iman etmişlerdir. Yaptıklarının yanlış olduğunu da kabul ediyorlar. Ama ne yapalım, hâkim olabilmek için böyle yapmaya mecburuz.***"

Bu mazereti bunlar için makbul kılan, yapılan şirk ve küfürlerin tasdik cinsinden değil, amel cinsinden olmasıdır. Amel cinsinden olduğu için imana

zeval vermez. Olsa olsa kebair türünden olur ki zaruret hâlinde haramlar mubah olur.

Bu akide *-İrca akidesi-*, en çirkin şirk ve küfürleri, en aşağılık zındıklıkları ve en büyük rezaletleri Müslümanlar için makbul bir hâle getirmiştir. Zira helal olduğunu kabul etmediğin sürece imanına zarar vermez.

İkincisi: Laikliği İslam topluluklarına makbul kılan ve yerleştiren İrca akidesidir. Zira Laiklik, ferdin dinî inançlarına *(tasdiklerine)* karışmaz. İstersen Kur'an'a, istersen İncil'e, istersen Tevrat'a veya istersen başka bir kitabın getirdiği haberlere inanabilirsin. Ama amelinde ancak Laik nizamın kanunlarına uygun amel etmene izin verir. Dolayısıyla Laik nizamın İrca akidesiyle hiçbir sorunu yoktur. Bilakis İrca akidesinin en büyük destekçisidir. Zira İrca, imanı ve inancı dinî tasdik ile sınırlamıştır. Kur'an'ın getirdiği haberleri tasdik eden Müslümandır. Demokratik veya Liberal veya Komünist veya Faşist bir nizama itaat etmesi, kanunları ve talimatları gereğince amel etmesi, Kur'an'ı, Sünneti, Rasûlleri, dirilişi ve ahireti inkâr etmediği sürece bu İslam'ına aykırı değildir. Bilakis İrca akidesine göre Müslüman Demokrat da olabilir, Kemalist de, Sosyalist de, Komünist de ve Faşist de olabilir.

Bunun için zamanımızda İslam beldelerinde en iyi işleyen beşeri idare biçimi laikliktir. Çünkü ümmetin akidesiyle en iyi uyum içinde olan budur. Bu uyumu sağlayan İrca akidesinden başkası değildir.

Bakın! Hali hazırda AKP Hareketi Laikliği tatbik etmeye başlayınca Türkiye'nin mürciesi nasıl hemen harekete geçti. Her biri nasıl hemen tağutun müdafisi ve askeri oldu. İlkin Müslümanların genel maslahatı, iki zararın hafif olanı derken, nasıl İslam'ını ispat etmeye, onun için sevmeye ve onun için buğz etmeye başladılar.

Bu uyumu kâfir batı da fark etti. Bunun için İslam beldelerinde mürcie olan kesimleri destekliyor ve Müslüman halkı Ehl-i Sünnet akidesinde sebat eden Müslümanlardan ayırmaya çalışıyor. Mürcienin ilim, siyaset ve davet alanında önünü açıyor ve destekleyerek Müslüman halkın gözünde itibar kazanmasına yardımcı oluyor. Ama Ehl-i Sünnet'i terörist, aşırıcı, tekfirci ve harici gibi isimlerle lekeleyerek halkın gözünden düşürmeye çalışıyor ve cezalara tabi tutarak halkı korkutup Ehl-i Sünnet'ten uzaklaşmalarını hedefliyor.

Tüm bu şeytanlıkları yine halkın gözünde meşrulaştıran mürcie oluyor. Böylece Laik sistemle mürcie birbirini kollayan, destekleyen ve sahip çıkan iki dost oluveriyor.

Üçüncüsü: İrca akidesi Müslümanın şirke, küfre ve masiyete karşı mücadele

ruhunu öldürmüştür. Mürcie olan İslam ümmeti başlarında olan tağutlara karşı kıyamı ve cihadı terk etmiştir. Çünkü İslam'ını kalbindeki tasdikine hapseden mürcie, tağutun idaresi altında yaşamakta ve şirk, küfür ve fuhşiyatlar arasında yaşamakta, İslam'ına karşı bir aykırılık görmez ve bunun için bu durumun değişmesini zorunlu görmez. Zira Laik sistem onun dinine karışmaz. Evinde ve mescidinde Laik nizamın kanunlarına muhalif olmadığı sürece dinini yaşayabilir.

Dördüncüsü: Bu eser, İrcanın mürcie olanlar üzerinde değil, mürcie olmayanlar üzerinde veya en azından mürcie olmadıklarını zannedenler üzerinde oluşturduğu bir eserdir.

Şöyle ki bazıları kendi görüşlerine göre *"yumuşak"* olan her görüşü İrca ve sahibini mürcie olarak kötülerler ve istikametten sapmış bid'atçi veya dinden çıkmış mürted olarak görürler. Hâlbuki İrca, ameli veya amelin terkini imanın üzerinde etkisiz kılmaktır. Kendi görüşlerine göre *"yumuşak"* olan bir görüş ise ameli veya terkini iman üzerinde etkisiz kılmaya değil bilakis şer'î delile veya deliller arasında racih olan delile veya sahih tevile dayanabilir. Bu durumda bu görüşün sahibini İrca ile suçlamak zulüm ve cehaletten başka bir şey değildir.

Mesela, İmam Malik ve İmam eş-Şafii *(rahimehumallah)* gibi Hadis ve Sünnet Ehli'nin iki büyük imamından meşhur olan görüş, namaz kılmayanı tekfir etmedikleridir. Ama ikisi de mürcie değildi. Bilakis iman, söz ve ameldir, diyorlardı. Sahih akideyi bid'at ehline karşı savunan en büyük imamlarımızdandılar. Lakin bazı şer'î delillere binaen bu görüşe varmışlardır. Namazı terk edenin küfrünü beyan eden birçok açık hadis olmasına rağmen hiç kimse İmam Malik ve İmam eş-Şafii *(rahimehumallah)*'ı İrcaya veya başka bir bid'ate nisbet etmemiştir. Zira namaz ameldir ve terki imanı izale etmez, demediler ki. Bilakis bazı şer'î delillere dayanarak namazın terkinin kendi zatında büyük küfür olmadığı görüşüne vardılar.

Mürcie, amel cinsini imandan ihrac edip imanı kalbin tasdik etmesine hasrettiği için namazın terki küfür değildir, diyor. Çünkü namaz itikaddan değildir. İtikad, tasdiktir. O da var. Şu hâlde namazın vacipliğini tasdik ettiği sürece imanı tamdır, diyorlar.

Hadis ve Sünnet Ehli'ne göre, amel imandır. Lakin amel, imanı aslından bozan ve imanı aslından bozmayan olmak üzere iki kısımdır. Ulema bu taksimatı büyük küfür ve küçük küfür ıstılahlarıyla tabir etmişlerdir. İmam Malik ve İmam eş-Şafii *(rahimehumallah)* kendilerinden nakledilen meşhur görüşe göre namazın terkini bazı şer'î delillere dayanarak büyük değil, küçük küfürden

addetmişlerdir. Bunun için onlara kimse mürcie dememiştir.

Buna benzer, namazı terk edenin hükmünden çok daha kapalı olan birçok güncel meseleler vardır. Kim bu meseleleri İrca ehlinin usûlüne göre hükme bağlıyorsa o, mürciedir. Ve kim bu meseleleri Hadis Ehli'nin usûlüne göre hükme bağlıyorsa o, Hadis Ehli'dir. Ölçü; hükmün istihrac edilmesinde kullanılan istinbat aletleridir, usûli esaslar ve kaidelerdir.

Ama zamanımızda kâfir batı cahiliyesinin İslam ile etkileşiminden türeyen mevzubahis zihniyete göre ölçü, kendi heva ve nefisleridir. Bunların İrca tarifi adeta şöyledir:

"Benim tekfir ettiklerimi tekfir eden Ehl-i Sünnet'tir. Benim tekfir ettiklerimi tekfir etmeyen mürciedir"

Bu elbette büyük bir sapıklıktır. Bunun sapıklık olduğuna hiçbir Müslüman itiraz etmez. Ama bu marazın ortaya çıkmasına sebep nedir?

Başka sebeplerle beraber en büyük sebeplerinden birisi muhakkak Türkiye Müslümanlarına hâkim olmuş olan İrca akidesi ve her türlü şirke ve küfre karşı duyarsız olmalarıdır. İrca sapıklığına bir tepki olarak tekfir sapıklığı ortaya çıkmıştır.

Muasır tekfirciler şu yönde de İrca akidesinden ciddi miktarda etkilenmişlerdir:

Daha önce dediğim gibi mürcie ve Harici fırkaları bid'atlerinin esasında birdirler. İki fırka da imanı tek bir şey görürler. İmanın bölümlere ve kısımlara bölünmesini kabul etmezler.

Muasır tekfirciler de imanı tek bir şey olarak görüyorlar. Onun kısımlara bölünmesini kabul etmiyorlar. İmanı, kendileri ihdas ettikleri bid'at ve batıl olan tekfirden ibaret görüyorlar. Kim kendilerinin ihdas ettikleri kurallara göre tekfir ederse mü'mindir. Ameli ne olursa olsun. Ama kim tekfir etmezse kâfirdir. Ameli ne olursa olsun.

Bunun için bu yeni tekfirci güruhun ilimde, ibadette ve ahlakta en nasipsiz olanlar olduklarını görürsün. Aralarında birçoğu Kur'an okumasını dahi bilmez. Birçoğu abdestin ve namazın rükünlerini vaciplerinden, vaciplerini sünnetlerinden ayıracak bir ilme dahi sahip değildir. Şekilleri Müslümandan çok kâfirlere benzer. Hayatlarında haramları ve belki hatta küfürleri görebilirsin. Ama iman tekfirden ibaret ya… Kendi batıl kaide ve kıstaslarına göre tağutu ve müşrikleri tekfir edenler mü'mindir. Gerisi fasa fiso…

Ama ilmiyle ve ameliyle istikamet üzere seyreden Müslümanlar onlar gibi tekfir etmedikleri için mürteddir. Çünkü bu fırkaya göre imanın aslı olan tekfiri yapmamışlardır.

Allah *(celle ve âlâ)* ayaklarımıza sebat versin. Bizi selefin yoluna çözülmeyecek üzere sımsıkı bağlasın. Evet! Tekfir, imanımızdan ve dinimizdendir. Lakin Kur'an ve Nebevi Sünnette beyan edilmiş, sahabe, tabiin ve onlara tabi olan Hadis ve Sünnet Ehli imamlarımızın belirledikleri esas ve kaideler göre olan tekfir. Bu tekfirle Allah'a kulluk ederiz ve kimsenin kınamasından da korkmayız.

Velhasıl, İrca akidesini ve etkilerinin bazılarını ihtisar ile anlatmaya çalıştım. Hiçbir şey anlatmadım desem abartmış olmam. İrca akidesini ve zararlarını anlatabilmek için kitaplar kâfi gelmez. Lakin bu kadarında da Allah'ın izniyle az da olsa bir fayda hâsıl olacağını Rabbimden niyaz ederek imamlarımızın mürcie hakkındaki sözleriyle bu yazıyı bitirmek istiyorum.

Hadis ve Sünnet Ehli imamlarımızın mürcie hakkında bazı sözleri:

İmam el-Evzai *(rahimehullah)* şöyle demiştir: Yahya ve Katade şöyle derlerdi: *"Ümmet için en çok korkulacak olan heva, İrcadır."*[14]

İmam İbrahim en-Nehai *(rahimehullah)* şöyle demiştir: *"Bana göre onların (mürcienin) fitnesi ümmet için Ezarikaların (Haricilerin) fitnesinden daha korkunçtur."*

İmam İbn-i Ebu Muleyke *(rahimehullah)* şöyle der: *"'Ben mü'minim' deyip Cibril ve Mikail gibi mü'minim demeden hoşnut olmayan adamlar gördüm. Bunu Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) dahi demiyordu. Sonra şöyle dedirtinceye kadar şeytan onlarla uğraştı: Annesini, kız kardeşini veya kızını nikâhlasa da mü'mindir. Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ashabından birçoğuna ulaştım. Aralarında nifaktan korkmadığı hâlde ölen bir tane dahi yoktu."*[15]

İmam Said bin Cubeyr *(rahimehullah)* mürcie için şöyle demiştir: *"Onlar, kıble ehlinin Yahudileridir."*[16]

İmam Fudayl bin İyâd *(rahimehullah)* şöyle demiştir: *"Ey sefih! Ben mü'minim demen sana yetmiyor mu da ben imanı tam olan mü'minim diyorsun. Hayır! Allah'a kasem olsun ki kul imanını ancak, Allah'ın emrettiklerini yerine getirerek ve haram kıldığından uzak durarak ve Allah'ın ona verdiğinden razı olarak ve sonra bununla beraber yaptıklarının kabul edilmeyeceğinden korkarak tamamlar."*[17]

İmam Makel bin Ubeydullah *(rahimehullah)* şöyle demiştir: *"Salim el-Eftas İrcayı getirdiğinde Meymûn bin Mihrân ve Abdulkerim bin Malik gibi arkadaşlarımız ondan uzaklaştılar. Abdulkerim Allah'a, mescid hariç onunla aynı çatı altında oturmayacağına ahdetti."*

İmam Ata bin Ebi Rebah *(rahimehullah)* şöyle der: *"Medine'ye mürcienin hâlini görüşmek için (İbn-i Ömer (radiyallahu anhuma)'nın talebesi) Nafi'nin yanına gittim. Ona şöyle dedim: "Namazın farz olduğunu ikrar ediyoruz ama kılmıyoruz, diyorlar. İçki haramdır ama içiyoruz, diyorlar. Anneyle nikâh haramdır ama bizim buna arzumuz var, diyorlar." Nafi elini sert bir şekilde elimden çekti ve "Kim böyle yaparsa kâfirdir" dedi."*[18]

İmam Süfyân bin Uyeyne *(rahimehullah)* şöyle demiştir: *"Mürcie, iman sözdür, diyor. Biz, iman söz ve ameldir, diyoruz. Mürcie diliyle La ilahe illallah diyen ama kalbiyle farzları terk etmekte ısrarcı olana cenneti vacip kılıyor. Farzları terk etmeyi haram işlemek gibi günah sayıyorlar. Ama ikisi aynı değildir. Kendisi için helal kabul etmeden haram işlemek masiyettir. Farzları bilerek ve mazeretsiz kasten terk etmek ise küfürdür."*[19]

İmam Abdullah bin Zubeyr el-Humeydi *(rahimehullah)* şöyle demiştir: *"Bana şöyle konuşan bir topluluğun haberi geldi: Namazı, zekâtı, orucu, haccı ikrar eden ama ölünceye denk bunlardan bir şey yapmayan veya ölünceye denk sırtı kıbleye dönük namaz kılan, inkâr etmediği sürece ve farzları ve kıbleyi ikrar ettiği sürece mü'mindir. Derim ki: Bu, apaçık küfürdür. Bu, Allah'ın Kitabına, Rasûl (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Sünnetine ve Müslümanların ameline muhalefettir."*[20]

Allah'a hamd, Rasûlü Muhammed'e salât ve selam olsun.

***"Rabbimiz, bizi hidayet ettikten sonra kalplerimizi saptırma! Bize katından bir rahmet bağışla! Muhakkak Sen, el-Vehhâb'sın (çok bağışlayansın)!"*[21]**

---

1 - Tarihu Dimeşk 20/577. Daru'l-Fikr birinci baskı h.1419

2 - Tehzibu'l-Âsâr 7/40. Daru'l-Memun li't-Turas, birnci baskı h.1416

3 - Tehzibu'l-Âsâr 7/45. Daru'l-Memun li't-Turas, birinci baskı h.1416

4 - El-Eğâni 14.262.253. Daru'l-Fikr baskısı

5 - Ed-Duafâ li'l-Ukayli 1/303. Daru'l-Mektebeti'l-İlmiyye birinci baskı h.1404

6 - Tehzibu'l-Kemâl 13/452. Muessesetu'r-Risale, birinci baskı h.1400

7 - Ed-Duafâ li'l-Ukayli 3/6. Daru'l-Mektebeti'l-İlmiyye birinci baskı h.1404

8 - Ehl-i Sünnete göre her masiyet küfürdür. Çünkü her masiyet Allah *(celle ve âlâ)*'nın hakkını ve nimetlerini inkâr etmektir. Ancak Allah *(celle ve âlâ)* bazı masiyetleri İslam'dan ihrac eden masiyetler *(büyük küfür)* ve bazı masiyetleri İslam'dan ihrac etmeyen masiyetler *(küçük küfür)* kılmıştır. Ehl-i Sünnete göre büyük küfür İslam'ı bozar ama küçük küfür, zatında İslam'ı bozmaz. Bu manada Müslümanın kalbinde iman ve küfür *(küçük küfür)* aynı zamanda olabilir.

9 - Et-Temhîd 9/247. Muessesetu'l-Kurtuba baskısı

10 - Bu kitap Ebu Mansur el-Mâturîdi'nin Kitabu't-Tevhid'inden sonra Mâturîdi akidesinin en önemli kitabıdır.

11 - Mecmuu'l-Fetâva 7/609. Daru'l-Vefa, üçüncü baskı h.1426

12 - Temhidu'l-Evâil ve Telhisu'd-Delâil 388-394 *(ihtisar ile)*. Muessesetu'l-Kutubi's-Sekafiyye baskısı h.1407

13 - Şüphesiz ki İrca akidesinin bu dörtten başka etkileri de vardır. Lakin bunları en önemli gördüğüm için bunlarla yetindim.

14 - Tabakatu'l-Kubra 6/282. Dar-u Sadır baskısı

15 - Tehzibu’l-Âsâr 2/192. Daru’l-Memun li’t-Turas, birinci baskı h.1416

16 - Es-Sunne, Abdullah bin Ahmed 1/341. Daru’l-Menâr, birinci baskı h.1411

17 - Es-Sunne, Abdullah bin Ahmed 1/343. Daru’l-Menâr, birinci baskı h.1411

18 - El-İbanetu’l-Kubra 2/696. Daru’r-Raye, üçüncü baskı h.1415

19 - Es-Sunne, Abdullah bin Ahmed 1/347. Daru’l-Menâr, birinci baskı h.1411

20 - Es-Sunne, el-Hallel 586. Daru’r-Raye birinci baskı h.1410

21 - Al-i İmran Sûresi 8